

Богдан ФУТЕЙ

МОЯ ІСТОРІЯ: ДОСЯГНУТИ НЕДОСЯЖНУ ЗІРКУ

Уривок зі споминів

3 січня 1949 року ми прибули до Буенос Айреса, столиці Аргентини, розташованої на річці Ріо-де-ла-Плата. Місто насправді було засновано двічі, спочатку Педром де Мендосою у 1536 році, пізніше Хуаном де Гарасем у 1580 році. Попервах воно називалося «Санта-Марія-дель Буен-Айре».

Після заходу до порту Буенос Айреса пасажери корабля були розміщені в будівлі під назвою «Ретіро». Це була практика Аргентинського уряду надати житло іммігрантам в цьому місці на 3 або 4 дні, щоб переконалися, що ніякі інфекційні захворювання не були завезені до країни. Під час перебування у Ретіро, нас відвідали члени сім'ї: вуйко мого батька, Іван, зі своїми дітьми Корнельом і Софією. Ми могли тільки махати їм руками і спілкуватися на відстані. Після трьох днів ми були звільнені від цієї «камери», нас забрав вуйко Іван зі своєю дружиною Анастасією, і відвіз до їхнього будинку у Валентин-Альсіні, передмісті Буенос Айреса. Ми сподівалися відсвяткувати Різдвяний Святвечір (6 січня) та Різдво (7 січня) з родиною, з якою нещодавно познайомилися. На наш подив, цього не сталося. Нам повідомили, що Українська Греко-Католицька Церква перейшла на Григоріанський календар, аби таким чином святкувати всі свята з віруючими римо-католиками. Але 6 січня аргентинці відзначають свято трьох Царів. Так, принаймні, ми всі отримали подарунки до свята. Коли вечеря була подана, ми були здивовані тим, що стейк і асадо подавали напівсирими, з деяких сочилась кров. Моя мати не знала що робити і подивилася на страву з подивом, привертаючи батькову увагу.

Помітивши все це, вуйко Іван сказав: «Маріє, в Аргентині м'ясо подається в такий спосіб, Вам сподобається». Я не впевнений, що ми насолоджувалися стейком в той вечір, але повинен визнати, що незабаром ми звикли до того, що його подають таким чином і більше не скаржилися. Супа, салат і печена картопля виявилися дуже смачними в ту першу вечерю у будинку наших родичів і плячок на десерт був чудовим. Нас також пригощали «мате», дуже популярним і традиційним Аргентинським напоєм у післяобідній час, аналогічно британському чаюванню. Для деяких свят це була явна зміна декорацій до яких ми звикли у Фюссені і Міттенвальді – сніг і крига. У середині січня 1949 року, що нині є святом Еліфанії, воду освячували у фонтані парку з температурою близько 90 градусів (за Фарангайтом). Явка, однак, була дуже великою. Саме там мої батьки воз'єдналися з багатьма друзями з України та Німеччини. Також ми зустріли ще більше родичів. Двоюрідного брата мого батька Пилипа і його дружину Наталю. Вони приїхали з Італії до Аргентини приблизно на півроку раніше від нас.

За кілька днів ми переїхали до орендованої квартири неподалік і почали планувати наше життя в Аргентині. Одного разу ввечері, я пам'ятаю це дуже добре, моя мати плакала в середині ночі, через що ми з батьком прокинулися. Не знаючи, що трапилося, він запитав: «Чому ти плачеш, Марусю?» Моя мати відповіла: «Петрусю, я хочу додому, я хочу додому!» Мій батько, без коливань, сказав: «Будь ласка, перестань плакати і йди спати. Завтра вранці ми перетнемо океан і наступного дня ти будеш вдома». Сказавши це, ми всі лягли спати і наступні кілька днів добре веселилися, згадуючи те, що сталося в ту ніч.

Незабаром ми переїхали до Авеніду Генераль Року 547 в Авежанеді, інше передмістя Буенос Айреса. Власність належала Василеві й Михайліні Ігнос, родині з Бучацького району, які оселилися в Аргентині після Першої світової війни. Вони володіли великим комплексом, що складався з будинку, де жила сім'я, двох маленьких квартир і крамнички в'язаних речей, де працювало п'ятеро або шестеро осіб. Ми оселилися в одній з квартир, і моїй матері запропонували працю в крамниці. А мій

батько отримав роботу в лабораторії компанії з виготовлення мила «Леве́р Брадерс».

Мої батьки працювали в тих місцях та на тих посадах до нашого від'їзду до США в 1957 році. В той час я поступив до школи Сарм'єнто в Авежанеді, щоб отримати початкову освіту. Школа була розташована за кількох кварталів од нашої квартири на вулиці Авеніда Генераль Рока, і я міг ходити до школи щодня. Після її закінчення в 1952 році, я вступив до гімназії Ескуеля Нормаль Мікста де Авежанеда. Вчився там до березня 1957 року – ми виїхали до США 30 березня.

Під час років навчання у початковій школі, всі студенти носили довгі білі фартухи поверх звичайного одягу. Те ж саме стосувалося більшості старшокласників по всій країні. Це була шкільна форма, і ми повинні були її одягати, щоб уникнути відмінностей між родинами, які мали все і ті, кому пощастило менше. Мені дуже подобалися заняття в школі, особливо історія, правознавство, географія та іноземні мови (латинська, англійська та італійська). Мій викладач з історії/правознавства Луїс Вертані, доктор юридичних наук, мав на мене сильний вплив, особливо тому, що завжди робив посилання на реальні ситуації зі своєї юридичної практики при читанні лекцій. Я вважаю, що він послужив моделлю для моєї майбутньої професійної кар'єри.

Існують дві речі під вплив яких постійно піддається людина, яка живе в Аргентині: футбольний м'яч і танго. Музика танго присутня увесь день і всю ніч. Діти починають грати у футбол, тільки-но можуть ходити. Я любив футбол відколи як грав у Німеччині, у Фюссені і Міттенвальді, але в Аргентині він був поза порівнянням. Я відразу почав грати у футбол у своєму кварталі.

В Аргентині багато футбольних команд, але дві мають штаб-квартири в Авежанеді: «Індепендіенте» і «Расінг». Однак для мене «Бока Жуніорс» була кращою. Це була дуже гарна команда, дуже успішна, але що справді справило на мене враження щодо «Бока Жуніорс» це те, що кольори уніформи були блакитно-жовтими. Національні кольори України!

В той час, коли ми приїхали до Аргентини, президентом країни був Хуан Домінго Перон – популярний генерал армії, улюбленець профспілок. 1945 року він зіткнувся з деякими проблемами з урядом Аргентини і був ув'язнений. Члени робітничого руху оточили в'язницю, де перебував Аргентині разом з дружиною Евою Дуарте (Евітою), що змусило уряд звільнити генерала. Перон був обраний президентом і разом з Евітою вони правили Аргентиною до перевороту 1955 року. Насправді Евіта померла в 1952 році і країна була в жалобі упродовж трьох місяців. Перон так і не отямився від втрати Евіти. В той час всі учні середньої школи повинні були вивчити цей період аргентинської історії. Книга Евіти Перон «Причина мого життя» служила в якості підручника для старшокласників. В епоху Перона всі аргентинці знали гасло «Peron cump! Evita dignifica!» («Перон виконує! Евіта завершує!»). У 1955 році після державного перевороту Перон був у вигнанні в Парагваї, Венесуелі та Іспанії. Хунта двох генералів і одного адмірала (Лонарді, Арамбуру і Рохас) після перевороту стала управляти країною. Перон повернувся до Аргентини після 18 років вигнання, щоб правити своєю країною втретє як президент у жовтні 1973 року зі своєю новою дружиною Ізабель в ролі віце-президента. Перон помер від серцевого нападу через рік у липні 1974-го.

Поселившись у Буенос Айресі, мої батьки почали встановлювати контакти з українською громадою; спочатку в Авежанеді та його найближчих околицях, а потім у столиці. Вони часто відвідували заходи організації «Відродження» і «Просвіта». По неділях ми ходили на служіння до Української Греко-Католицької Церкви в Док-Сюд, околиці Авежанеди, або

до собору, розташованому в діловій частині Буенос Айреса. Найчастіше ми відвідували літургію у кафедральному соборі на вулиці Курапаліге на площі Флорес у центрі сітолиці. Після літургії я зазвичай залишався на зібрання «Пласту», поки мої батьки брали участь у різних церковних заходах або відвідували друзів. Засідання «Пласту» проводились раз у два тижні. Ми також планували прогулянки в літні і зимові місяці. Це було чудово бути разом з багатьма друзями і я пам'ятаю, як особливо насолоджувалися вогнищами.

Крім того, я і мій друг Олег Романишин брали участь у концертах на заходах «Просвіти» й іноді виступали у невеликих шкільних виставах на день Святого Миколая.

Упродовж цих років були створені міцні дружні стосунки. Такі прізвища, як Яхно, Іваник, Дрозд, Величко, Послушній, Веслоцький, Фаріон, Романишин, Сацюк, Стернюк, Стефанишин, Василик, Бандура, Ласовський, Пенцак, Думановський, Шкварок, Сірко, Воловина і Яворський завжди будуть частиною мого життя в Аргентині.

Наприкінці 1952 року, ми знову відправились у подорож. Мої батьки купили дуже гарну нерухомість у Вілла Гонет, Вільде, передмісті Буенос Айреса, і ми жили на вулиці Віктора Гюго 1265 до нашого від'їзду до Сполучених Штатів Америки. Було кілька українських родин, які проживали в цьому районі. Однак мені довелося сісти на автобус, щоб поїхати до школи в Авежанеді, це зайняло майже годину. Треба було півтори години часу, щоб ходити до церкви в неділю. Але ми до цього звикли і насолоджувалися життям у власному будинку, розвагами з членами сім'ї та друзями. 1953 року візит вуйка мого батька, Корнелька, з Кордоби на Новий Рік був дуже емоційним і веселим. Це було возз'єднання сім'ї. Наш сад був повний овочів і фруктових дерев, особливо цитринів, помаранчів і фігів. До цього часу «касадо» та різні види стейків стали нашими улюбленими стравами, особливо напівсирі або середньої прожарки на грилі (парріжя). Якість м'яса в Аргентині визнана однією з кращих у світі. Особито я можу це підтвердити, і впродовж багатьох років у Сполучених Штатах намагався просунути цю ідею серед друзів, які, не завжди були згодні зі мною. Аргентинці також скажуть вам, що єдиний напій, який добре поєднується з м'ясом (яловичиною) – це аргентинське червоне вино, особливо з Мендоси.

Інформація про можливу еміграцію до США і Канади була отримана під час церковних заходів. Деякі з друзів моїх батьків вже записалися на отримання віз до американських та канадських посольств. Після короткого обговорення і умовлянь з мого боку, мій батько і мати погодились записатися на лист очікування (система квот) для поїздки до Сполучених Штатів. Але нам також сподобалася Аргентина і ми звикли до неї та ідея жити в Америці була не менш привабливою. Мій батько написав своєму далекому родичу Василю Оріховському в Лонг-Айленд, Нью-Йорк і Михайлу Білоусу, його доброму другу з Бучача, який проживав у м. Рочестер, штат Нью-Йорк за підтримкою і фінансовою допомогою, що вони і зробили. У 1955 році ми отримали повідомлення з посольства США в Буенос Айресі, що наші імміграційні документи готові для розгляду. Ми пішли до консульства, яке знаходилося неподалік від Ла Каса-Росада (Рожевий Дім, схожий на американський Білий Дім) в центрі Буенос Айреса, пройшли необхідні співбесіди, заповнили всі необхідні документи і пройшли медичний огляд. Звичайно, мої батьки були дуже стурбовані через мене, але цього разу проблем не було, я пройшов «на ура!».

Мені було важко покинути Буенос Айрес. Всі мої шкільні друзі залишилися там. Багато хто прийшов до аеропорту Ейзейса, щоб попрощатися – мій найкращий друг Луїс Альберто Іглесіас, Юрій Прессер, Нестор Мішельторена, Ельба Ловотті, Марта Феліче, Делія Баррос, Естер Носетто, Вісенте Юті, Ельза Фельдман, Маурісіо Фельдман, Карлос Альварес, Ельса Сантала, Нестор Новелло, Марія Баріоз, Рікардо Вінер і Карлос Андерсон. У Буенос Айресі я почувався як вдома, адже він був «Парижем Америки». Це було моє життя: ходити Авеніда 9 де Хуліо, найширшому проспекті в світі, милуватись Обеліском, схожим на пам'ятник у Вашингтоні (Округ Колумбія),

просто блукати вулицями Коррієнтес, Лавалже та розглядати численні ресторани, крамниці, театри і кінотеатри, дивитись на Травневий проспект з його урядовими будівлями неподалік від Ла Каса-Росада, місце перебування виконавчої влади, Кабілдо, колоніальну залу Конгресу, де знаходиться законодавча влада, ходити вулицею Ла Каже Флоріда, яка ніколи не спить, годі забути чудові виступи в Театрі Колон. Я також проїжджав через надзвичайно мальовничий район Ла-Бока, Палермо і Парк Ретіро. Мар-Дель-Плата славиться своїми пляжами і купанням. Нарешті, відпустка у Кордобі з вуйком мого батька, Корнельком, в його будинку в горах. Все це залишило незабутні враження в моєму юнацькому житті.

Рішення, проте, було прийняте, і майбутнє було попереду. Ми продали наш будинок, погасили іпотеку, купили квитки і 30 березня 1957 року вилетіли з аеропорту Есейса.

1 квітня 1957 року ми прибули до Маямі, штат Флорида. Мені було 17 років. Коли ми опинилися США після дев'яти років перебування в Аргентині і в наших кишенях було \$300.00, щоб почати нове життя. З летища Маямі ми полетіли до аеропорту Ла Гвардії в Нью-Йорку. Там нас зустрів Василь Оріховський, далекий родич мого батька, який повіз нас у свій дім в Гемпстеді на Лонг-Айленді. Погода за вікном була кепська, падав дощ, було туманно і холодно, тому ми не могли багато побачити будинків або роздивитися пейзажі та вулиці. Разі з тим помітили безліч зручностей у будинку, яких не було у нас в Буенос Айресі. Це був великий будинок з чотирьох спалень, де родина Оріховських жила зі своїми двома синами та батьками пані Оріховської. Нас зустріли дуже ввічливо, багато говорили і насолоджувалися гарною вечерею. Мої батьки так втомилися, що просили відпустити їх раніше аби піти спати.

Наступні кілька днів ми намагалися звикнути до нової обстановки. Погода була як і раніше не сприятливою, тож не могли багато ходити районом. У той час ситуація з працевлаштуванням в Нью-Йорку була не дуже стабільною. Роботи бракувало. Одного разу ми поїхали в центр міста. Величезний Мангеттен дуже відрізнявся від того до чого ми звикли в Буенос Айресі. Після повернення до дому, ми довго та ретельно обговорювали та порівнювали те, що побачили. Крім того, почали шукати школу, до якої я міг би ходити, і можливе місце працевлаштування для моїх батьків.

Тоді вуйко Василь, як я звик називати його, сказав нам, що він отримав повідомлення про інтерв'ю в Клівленді, штат Огайо, у Клініці Клівленда. Він мав медичний диплом з Німеччини, але ніколи не складав іноземний лікарський іспит у Сполучених Штатах. Вуйко Василь запросив мого батька поїхати з ним до Клівленду. Було сказано, що ситуація із роботою там була набагато краща і що там була велика українська громада з Німеччини. Вони сіли на автобус компанії «Greyhound» і поїхали до Клівленду. Я з мамою залишилися вдома. Через два дні батько зателефонував і повідомив, що їм двома запропоновані робочі місця, і що він зустрів багато друзів з України і з таборів для переміщених осіб у Міттенвальді й Фюссені. Потім він запитав маму, що робити, вона відповіла, що треба залишитися там і що ми приєднаємося за кілька днів. Вуйко Василь повернувся через день чи два, і розповів про наших друзів, що живуть в Клівленді. Було дуже цікаво слухати його.

Ми поїхали до Клівленду автобусом наступного дня. Родина Оріховських залишилась, щоб продати або здати в оренду будинок і подбати про батьків пані Оріховської. На жаль, з тієї чи іншої причини, вони так і не переїхали до Клівленду.

Прибуття на автобусну зупинку компанії «Greyhound» на Честер-авеню в Клівленді стало унікальним досвідом для мене і моєї матері. Це було в середині квітня. Упродовж кількох днів йшов сніг, вулиці не були очищені. Побачивши все це, я запитав себе – що я тут роблю? Природно, що згадав Буенос Айрес, його теплу погоду і чисті вулиці. Упродовж декількох днів, якщо не тижнів або навіть місяців, я був дуже збентежений – залишитися тут або повернутися до Буенос Айресу, до Аргентини. Я довго думав, аби прийняти рішення, але тільки-но воно було ухвалено, я жодного разу не пошкодував, що жив у Сполучених Штатах, зокрема в Клівленді.